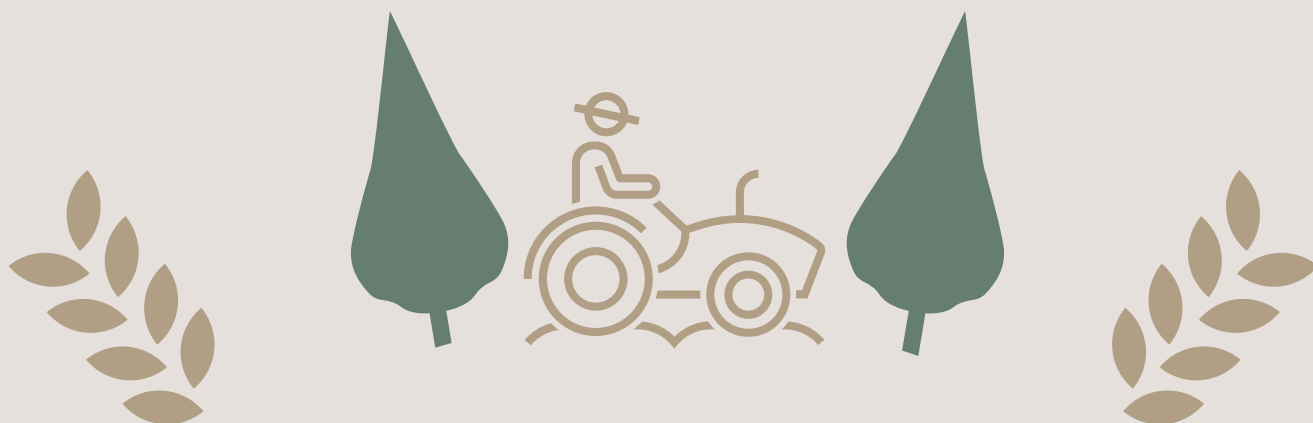

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

**ΤΟ ΒΡΕΧΙΤ ΚΑΙ Ο
ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ:
ΕΝΑ ΠΕΔΙΟ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ
ΜΕ ΠΟΛΛΕΣ ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΕΣ**

Χαράλαμπος Κασίμης

Καθηγητής Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών
πρώην Γενικός Γραμματέας Αγροτικής Πολιτικής & Διαχείρισης
Κοινοτικών Πόρων Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

**ΤΟ BREXIT ΚΑΙ Ο
ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ:
ΕΝΑ ΠΕΔΙΟ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ
ΜΕ ΠΟΛΛΕΣ ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΕΣ**

Χαράλαμπος Κασίμης

Καθηγητής Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών
πρώην Γενικός Γραμματέας Αγροτικής Πολιτικής & Διαχείρισης
Κοινοτικών Πόρων Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων

Ιανουάριος 2020

Μετά το εκλογικό αποτέλεσμα στο Ηνωμένο Βασίλειο και την εκλογική νίκη των Συντηρητικών, το Brexit αναμένεται να γίνει πραγματικότητα. Δεν είναι γνωστό όμως πόσο σύντομα και με ποιους όρους θα διαμορφωθούν τόσο η συμφωνία αποχώρησης όσο και οι συμφωνίες του ΗΒ με τις τρίτες χώρες. Σύμφωνα με την προεκλογική δέσμευση του Μπόρις Τζόνσον, το Brexit θα πραγματοποιηθεί μέχρι τις 31 Ιανουαρίου 2020 (μετά την επικύρωση της συμφωνίας αποχώρησης από το βρετανικό και το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο).

Σε ό,τι αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση, η μάχη των προτεραιοτήτων στις διαπραγματεύσεις έχει ήδη ξεκινήσει. Η Επιτροπή θα λάβει υπόψη τις παρατηρήσεις των κρατών-μελών για να συντάξει ένα σχέδιο εντολής διαπραγμάτευσης από 1ης Φεβρουαρίου.

Οι συνομιλίες αναμένεται να ολοκληρωθούν μέχρι το τέλος Φεβρουαρίου, ώστε να ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις το Μάρτιο, αφήνοντας χρονικό περιθώριο 10 μηνών μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2020 για την ολοκλήρωση των συνομιλιών για το εμπόριο και τη σύναψη συμφωνίας πριν από το τέλος του έτους. Αυτό το διάστημα θα αποτελεί και τη μεταβατική περίοδο, με δυνατότητα να παραταθεί για άλλα δύο χρόνια, αν και τα δύο μέρη υποβάλουν από κοινού το αίτημα μέχρι τον Ιούνιο, σε περίπτωση αδυναμίας ολοκλήρωσης των διαπραγματεύσεων και σύναψης διμερούς συμφωνίας για το εμπόριο.

Μέχρι την ολοκλήρωση της μεταβατικής περιόδου, το ΗΒ θα έχει επισήμως αποχωρήσει από την ΕΕ, αλλά θα παραμένει στην τελωνειακή ένωση και την ενιαία αγορά, χωρίς ωστόσο να διατηρεί δικαίωμα ψήφου στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα.

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Στην παρούσα ανάλυση μάς ενδιαφέρει ν' ασχοληθούμε μ' ένα λιγότερο διερευνημένο πεδίο πιθανών επιπτώσεων του Brexit, αυτό του αγροδιατροφικού τομέα. Ποιες λοιπόν προβλέπεται να είναι οι εξελίξεις του Brexit για τον αγροδιατροφικό τομέα στην ΕΕ και στην Ελλάδα;

Όλες οι εκτιμήσεις δείχνουν ότι το Brexit θα επηρεάσει σημαντικά τον αγροδιατροφικό τομέα της ΕΕ, πολύ περισσότερο αν η έξοδος του ΗΒ προκύψει χωρίς συμφωνία (no deal). Για να κατανοήσουμε το μέγεθος του προβλήματος, πρέπει να αναφέρουμε ότι το αγροτικό εμπορικό πλεόνασμα της ΕΕ με το ΗΒ είναι της τάξης των 20 δισ. ευρώ ετησίως.

Αν προκύψει συμφωνία αποχώρησης μεταξύ των 27 και του ΗΒ, με μια συμφωνία ελεύθερου εμπορίου μεταξύ των δύο μερών, η ΕΕ θα συνεχίσει να απολαμβάνει την ελεύθερη πρόσβαση στη βρετανική αγορά για τα γεωργικά της προϊόντα. Παρ' όλα αυτά η ΕΕ θα νιώσει την πίεση και τον ανταγωνισμό των χωρών με τις οποίες το ΗΒ θα συνάψει αντίστοιχες συμφωνίες διαπραγματευόμενο νέες δασμολογικές ποσοτώσεις (TRQs), αλλά και νέα προτιμησιακά δικαιώματα πρόσβασης, που θα αφορούν στην πρόσβαση αγροδιατροφικών προϊόντων στην αγορά του. Κάτι που είναι πολύ πιθανό να γίνει με χώρες όπως οι ΗΠΑ και οι χώρες της Κοινοπολιτείας, οι οποίες είναι παγκόσμιες δυνάμεις στον αγροδιατροφικό τομέα. Το πρόβλημα θα είναι μεγαλύτερο για προϊόντα όπως το κρέας, τα γαλακτοκομικά και το κρασί και θα γίνει μάλιστα ακόμη πιο έντονο εάν οι χώρες αυτές, εκμεταλλευόμενες τις πιθανές συμφωνίες του ΗΒ με την ΕΕ, καταστήσουν το ΗΒ χώρα - πλατφόρμα για τις εξαγωγές τους.

Αν οι διαπραγματεύσεις για το Brexit δεν οδηγήσουν σε συμφωνία, η ΕΕ θα αντιμετωπίσει σημαντικά δασμολογικά εμπόδια στις εξαγωγές των αγροτικών προϊόντων της προς το ΗΒ. Οι δασμοί στα αγροδιατροφικά προϊόντα, ειδικότερα στα προϊόντα κρέατος και τα γαλακτοκομικά, είναι πολύ υψηλότεροι απ' ότι σε άλλα προϊόντα. Μάλιστα, με την υπογραφή νέων συμφωνιών με τρίτες χώρες, οι εξαγωγές της ΕΕ αναμένεται να αντιμετωπίσουν ισχυρό ανταγωνισμό, με αρνητικές συνέπειες για τους συγκεκριμένους κλάδους.

Επιπλέον, το χρηματοδοτικό κενό που θ' αφήσει η αποχώρηση του ΗΒ, σε συνδυασμό με την μετατόπιση των προτεραιοτήτων της ΕΕ σε άλλες ευρωπαϊκές πολιτικές (με ταυτόχρονη ενίσχυση των κονδυλίων τους), θα πιέσουν σημαντικά και τον προϋπολογισμό της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) στο επόμενο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο. Η έξοδος του ΗΒ αναμένεται να οδηγήσει σε καθαρή ετήσια απώλεια 3 δισ. ευρώ στον προϋπολογισμό της ίδιας της ΚΑΠ.

Επομένως γίνεται κατανοητό ότι η έκβαση αυτών των εξελίξεων, σε ό,τι αφορά τον αγροδιατροφικό τομέα της ΕΕ, είναι κρίσιμη για το μέλλον του (σημειωτέον ότι το μέγεθός του - πρωτογενής τομέας και τρόφιμα μαζί - πλησιάζει το 15% του ΑΕΠ της ΕΕ). Κάτι που θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη στις ίδιες στις προτεραιότητες των διαπραγματεύσεων της ΕΕ με το ΗΒ.

ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ- ΗΒ ΚΑΙ ΟΙ ΠΙΘΑΝΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ BREXIT ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Tο γενικό εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας - ΗΒ είναι αρνητικό για την Ελλάδα με τάση όμως μείωσης του ελλείμματος τα τελευταία χρόνια.

Όμως το επιμέρους ισοζύγιο αγροτικών προϊόντων και τροφίμων είναι πλεονασματικό για τη χώρα μας, με αύξουσα μάλιστα τάση. Το ΗΒ αποτελεί τον έβδομο εμπορικό εταίρο της Ελλάδας, ως προς τις εξαγωγές μας, καθώς εισάγει ελληνικά προϊόντα άνω του 1 δισ. ευρώ. Το 34% από τις συνολικές εξαγωγές μας στο ΗΒ αφορά αγροδιατροφικά προϊόντα. Το ΗΒ είναι καθαρός εισαγωγέας τροφίμων, καθώς το ισοζύγιό του σε αγροδιατροφικά προϊόντα είναι αρνητικό.

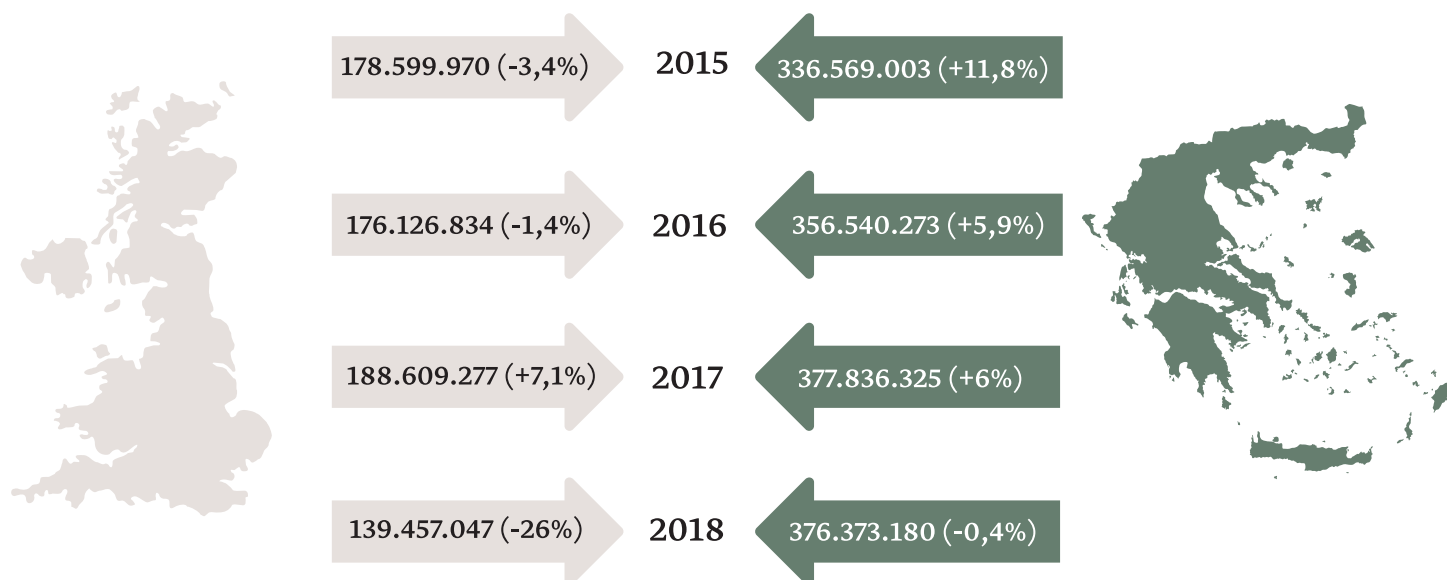
Είναι ιδιαίτερης σημασίας ότι το πλεόνασμα της χώρας μας στο εμπορικό ισοζύγιο αγροτικών προϊόντων και τροφίμων με το ΗΒ εμφανίζει μια ανοδική πορεία από το 2015 φτάνοντας το 2018 στα 237 εκατ. ευρώ, συμβάλλοντας σημαντικά στην μείωση του συνολικού ελλείμματος στο εμπορικό ισοζύγιο αγροτικών προϊόντων των τελευταίων ετών. Η ιδιαίτερα θετική αυτή εξέλιξη είναι αποτέλεσμα του συνδυασμού μείωσης των εισαγωγών και αύξησης των εξαγωγών. Στις εξαγωγές βασικοί πρωταγωνιστές υπήρξαν τα φρούτα, τα λαχανικά (νωπά και μεταποιημένα) και τα παρασκευάσματά τους, καθώς και τα γαλακτοκομικά προϊόντα (τυριά και γιαούρτι).

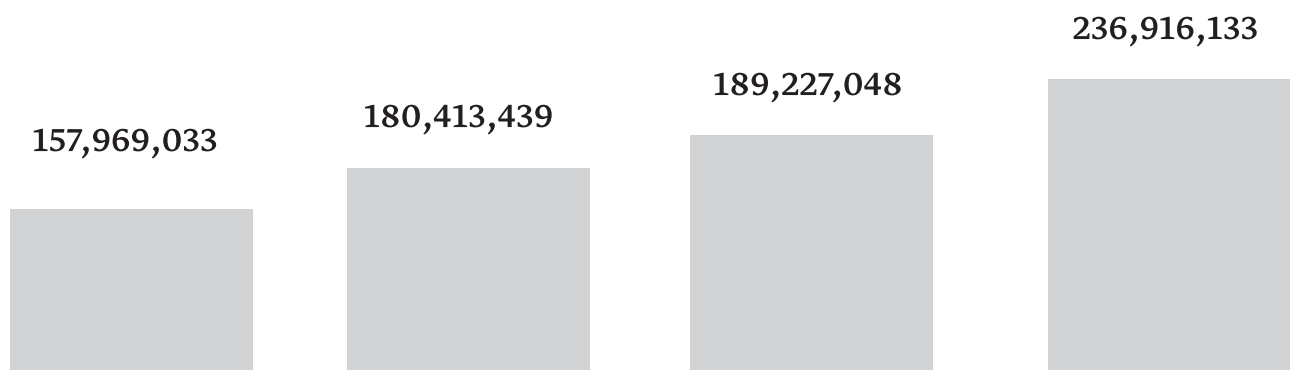
ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΕΛΛΑΔΑ - ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ 2015 - 2018
 (σε € και ποσοστιαία μεταβολή)

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ

ΕΞΑΓΩΓΕΣ

ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΠΛΕΟΝΑΣΜΑ ΑΝΑ ΕΤΟΣ (σε €)

Κρίσιμο πεδίο για τη χώρα μας στη διαπραγμάτευση για το Brexit αποτελεί η διαχείριση των **Γεωγραφικών Ενδείξεων** (προϊόντα ονομασίας προέλευσης ΠΟΠ και γεωγραφικής ένδειξης ΠΓΕ).

Στην περίπτωση μη συμφωνίας αποχώρησης, το ΗΒ θα αποτελεί «τρίτη χώρα» και τα προϊόντα Γεωγραφικών Ενδείξεων δεν θα προστατεύονται. Υπάρχει, έτσι, αφενός ο κίνδυνος οι εμβληματικές γεωγραφικές ενδείξεις να υποβιβαστούν σε κοινές (generic) αφετέρου να ζητήσει κάποιος «τρίτος» κατοχύρωση εμπορικού σήματος, καθώς θα υπάρξουν συμφέροντα τα οποία θα προσπαθήσουν να εκμεταλλευθούν το κενό που θα προκύψει στην περίπτωση αποχώρησης χωρίς συμφωνία και μ' έλλειψη σχετικής νομοθεσίας.

Είναι σημαντικό να υπάρξει, λοιπόν, πρόβλεψη στις διαπραγματεύσεις για την αποχώρηση, που θα ρυθμίζει το καθεστώς αυτών των προϊόντων. Με άλλα λόγια, τα ελληνικά ΠΟΠ και ΠΓΕ προϊόντα (ιδιαίτερα τα τυροκομικά/φέτα) αλλά και το ελληνικό γιαούρτι θα πρέπει να συνεχίσουν να τυγχάνουν προστασίας στο ΗΒ. Στη νομοθεσία του ΗΒ πρέπει να υπάρξει σαφής διατύπωση (ανάλογη με αυτή που υπάρχει στην ΕΕ) η οποία θα προστατεύει όλα τα αναγνωρισμένα, εντός ΕΕ, ΠΟΠ και ΠΓΕ προϊόντα.

Για τον σκοπό αυτό είναι αναγκαία η καταγραφή των ελληνικών Γεωγραφικών Ενδείξεων που διακινούνται στην αγορά του ΗΒ για την επικαιροποίηση των στοιχείων των ποσοτήτων που εξάγονται και των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται. Παράλληλα θα πρέπει να παρακολουθείται από την Πρεσβεία μας η πιθανή καταχώριση σήματος με χρήση όρου ελληνικής γεωγραφικής ένδειξης, ώστε να ενημερώνονται οι ενδιαφερόμενοι φορείς και οι επιχειρήσεις για να προβούν στις αναγκαίες ενέργειες ακύρωσης στην περίπτωση μη συμφωνίας.

Εν κατακλείδι, η έξοδος του ΗΒ από την ΕΕ και η αντιμετώπισή του ως «τρίτη χώρα» αναμένεται να έχει επιπτώσεις στους επιμέρους παραγωγικούς κλάδους της Ελλάδας, χωρίς όμως να μπορούν να εκτιμηθούν ακόμα, τόσο συνολικά όσο και ειδικά, το ύψος των δασμών, η προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων, το διοικητικό κόστος των εμπορικών συναλλαγών, οι επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα των προϊόντων κοκ. Όπως και να έχει, αναγκαία κρίνεται η παρακολούθηση της διαμόρφωσης των νέων κανόνων στις εμπορικές συναλλαγές, η επικοινωνία και η ενημέρωση των παραγωγικών και εξαγωγικών φορέων, η αντιμετώπιση των αναμενόμενων τεχνικών εμποδίων αλλά και η ενημέρωση και εκπαίδευση της διοίκησης στα νέα δεδομένα.

Τέλος, πρέπει να προστατευθεί η εύκολη πρόσβαση στην αγορά του ΗΒ για να μην επηρεαστούν αρνητικά οι εξαγωγές μας εκεί. Είναι κρίσιμο μέγεθος για το ίδιο το εμπορικό ισοζύγιο αγροτικών προϊόντων και τη βιωσιμότητα του αγροδιατροφικού τομέα της χώρας μας.

ΕΝΑ
Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΕΝΑ Ινστιτούτο
Εναλλακτικών Πολιτικών
Ζαλοκώστα 8, 106 71 Αθήνα,
+30 210 364 7912

info@enainstitute.org
www.enainstitute.org

* Η παρούσα δημοσίευση εκφράζει τις απόψεις του συγγραφέα και δεν εκφράζει απαραίτητα ή και στο σύνολό της το ΕΝΑ

